

Tartalom

Összefoglalás.....	2
1. Nemzetközi kitekintés.....	4
2. A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás helye a nemzetgazdaságban.....	5
2.1. Makrogazdasági jellemzők.....	5
2.2. Szervezeti, jogi keretek, működési környezet.....	5
2.3. Munkaerő-felhasználás, kereset.....	5
2.4. Beruházások.....	6
2.5. Áralakulás.....	6
3. A lakosság belföldi turisztikai utazásai.....	7
4. A lakosság külföldi utazásai.....	10
5. A magyarországra érkező külföldi látogatók turisztikai kereslete és fogyasztása.....	12
6. Szálláshely-szolgáltatás.....	15
7. Utazásszervezés.....	18
8. Vendéglátás.....	19
9. Területi összehasonlítás.....	20

Módszertani megjegyzések, fogalmi meghatározások

További információk, adatok (linkek)

Elérhetőségek

Összefoglalás

A turizmus a gazdaság több ágazatát és a társadalom számos rétegét érintő tevékenység és fogyasztási szegmens. A gazdasági tevékenységek egységes (nemzetközi és hazai) ágazati osztályozási rendszere nem tartalmazza a turizmust, az számos szakágazat együttes teljesítményével határozható csak meg. A turizmus 2013. évi teljesítményének egyes területeiről 2014 első felében már jelentek meg publikációk. Ez a kiadvány a magyarországi turizmus 2013. évi alakulását a korábbiaknál részletesebben mutatja be.

2013-ban a **szálláshelyek** eredményes évet zártak. A turisztikai szálláshely-szolgáltatást nyújtó egységek 246 ezer szobát és 636 ezer férőhelyet biztosítottak az év folyamán a vendégek számára. A szobák és férőhelyek több mint fele a **kereskedelmi szálláshelyeken** volt elérhető. 2013-ban a 8,9 millió külföldi és belföldi vendég 5,3%-kal több éjszakát töltött itt el, mint 2012-ben. Mind a belföldi, mind a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma nőtt. A külföldi vendég-forgalom erős területi koncentrátságot mutat: a vendégéjszakák több mint felét a fővárosban és további egynegyedét a Balatonnál regisztráltuk. A belföldi vendégéjszakák számát tekintve a három legnépesebb város Budapest, Hajdúszoboszló és Siófok volt. A külföldiek a legtöbb vendégéjszakát Budapesten, Hévízen és Bükön töltötték el. A kereskedelmi szálláshelyek 2013-ban összesen 299 milliárd forint bevételt realizáltak, ami folyó áron 10%-kal több az előző évinél. 2013-ban a bevételekben a szállásdíj-bevétel aránya 56%, a szálláshelyi vendéglátásé és az egyéb szolgáltatásokból származó bevételeké egyaránt 22–22% volt.

2013 végén a kereskedelmi szálláshelyeken kívül 1466 településen 36 ezer hivatalosan regisztrált **egyéb szálláshelyi** vendéglátó 94 ezer szobával és 214 ezer férőhellyel várta a vendégeket. A szállásadók, a szobák és a férőhelyek száma 2013-ban az előző évhez képest 2%-kal csökkent. Az egyéb szálláshely-kapacitás fele a Balaton-parti és környéki településeken található. Az egyéb szállásadás vendégforgalmára a belföldi vendégek túlsúlya jellemző. A **nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szabadidős szálláshelyek száma** 2%-kal gyarapodott, 2013-ban 914 szálláshely üzemelt nem üzleti célú (nonprofit) egységként. A kiadható szobák száma 5, a szobai férőhelyeké 17%-kal nőtt. A nem üzleti célú szálláshelyek döntő többsége üdülőként üzemelt, illetve a gyermek- és ifjúsági tábor volt a legelterjedtebb működési forma.

2013-ban a **magyar lakosság** egyharmada vett részt belföldi utazáson. A turizmusra ható tényezők (pl. lakóhely, gazdasági aktivitás, iskolai végzettség) jelentős eltéréseket mutatnak. Az utazások legfontosabb motivációja a szórakozás, pihenés, illetve rokon-barát látogatás volt – az utazással töltött idő túlnyomó részére e célok valamelyike miatt került sor. Az utazások főként közeli területekre, jellemzően a saját régióba irányultak. A hazai turisták kiadásainak jelentős részét (37%-ot) szálláshelyre, közel negyedét (23%-át) vendéglátó-szolgáltatások és élelmiszerek vásárlására, 21%-át pedig közlekedésre (beleszámítva az üzemanyag-vásárlásokat is) fordították. A magyar lakosság kétharmada kimaradt a turizmusból, nem vett részt többnapos turisztikai utazáson. Ennek legfőbb oka az anyagi lehetőségek hiánya volt. A 2008-ban mért 42%-ról ez az arány 2013-ban 49%-ra változott.

2013-ban a **turizmus exportja és importja**, vagyis a hazánkba érkező külföldi utazók és a külföldre utazó magyarok kiadásainak egyenlege 762 milliárd forint volt. Ezáltal az ágazat jelentősen hozzájárult az ország GDP-jéhez.

2013-ban 44 millió **külföldi** 1268 milliárd forintot költött hazánkban. A látogatók számának változatlansága mellett a kiadások összege 4,6%-kal emelkedett. A külföldi látogatóink kétharmada egy napnál rövidebb időt töltött Magyarországon, illetőleg elsődleges célként átutazott az országon. Az egy napra érkezők kiadásainak összege 345, a több napra érkezőké 923 milliárd forint volt. A több napra érkezők 85%-ban turisztikai céllal érkeztek, főként üdülés, rokon- és barátlátogatás, valamint egészség-turisztikai céllal. A külföldiek 2013-ban 1,9%-kal több napot maradtak az országban, mint az azt megelőző évben.

A **magyarok** 16 millió alkalommal utaztak **külföldre**, 0,9%-kal kevesebben, mint 2012-ben. Visszaesett az üzleti és vásárlási célú utazások száma, azonban szabadidő eltöltésének céljából közel 7, míg munkavégzés miatt 3,5%-kal utaztak többen külföldre, mint 2012-ben. Az utazók több mint háromnegyede az Európai Unió valamelyik tagországát választotta úticélként. A német nyelvterületre (Németországba, Ausztriába vagy Svájcba) irányuló utazások aránya közel egyharmad. 2013-ban a magyar lakosság össze-

sen 506 milliárd forintot (1502 millió eurót) költött el külföldön – 2%-kal kevesebbet, mint 2012-ben –, melynek háromnegyede (387 milliárd forintot) a többnapos, turisztikai célú utazásokhoz kapcsolódott.

A szálláshelykiadáshoz szorosan kapcsolódó turisztikai szolgáltatás a **vendéglátás**, amely javíthatja a vendégek komfortérzetét, elégedettségét és visszatérésének esélyeit.

2013 végén 55 ezer vendéglátóhely üzemelt Magyarországon. 90%-uk kereskedelmi vendéglátásként, 10%-uk munkahelyi vendéglátó egységként működött. A vendéglátóhelyek száma előző év végéhez képest csökkent. A vendéglátóhelyek régiók szerinti megoszlásában nem történt számottevő változás. A vendéglátásból 2013-ban folyó áron 754 milliárd forint árbevétel származott, ennek 87%-a a kereskedelmi vendéglátásban realizálódott.

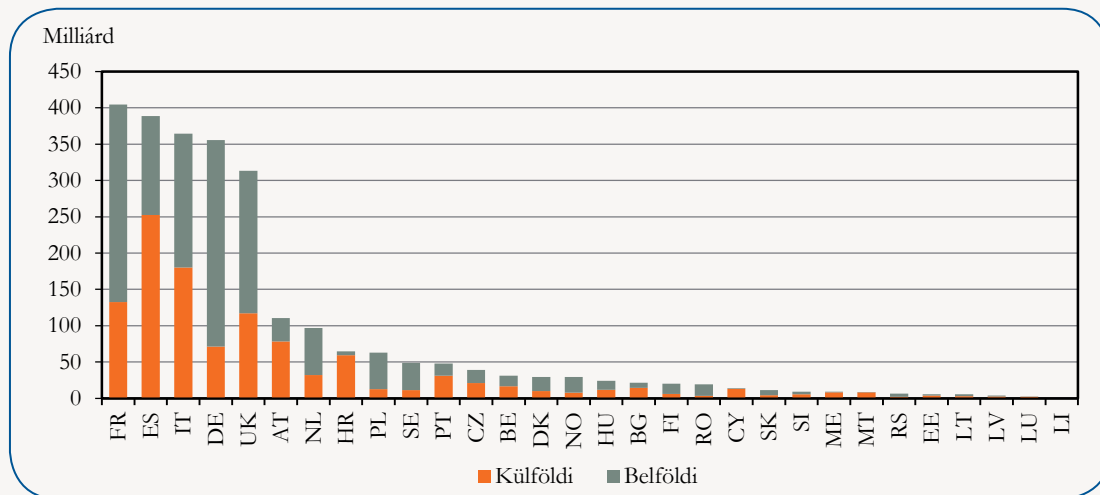
¹A mutatót százezer lakosra számítva és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által ajánlott módon az európai népesség korösszetételére standardizálva állítjuk elő. Demográfiai évkönyv, 2012. Halálozás. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2013, 110. old.

1. Nemzetközi kitekintés

2013-ban az Európai Unió országaiban a turisztikai szálláshelyek vendégforgalma 2012-höz képest 1,6%-kal bővült, a vendégéjszakák száma elérte a 2,6 milliárdot. A tagországok közül – a rendelkezésre álló adatatok alapján – a legtöbb vendégéjszakát Franciaországban (405 millió), Spanyolországban (387 millió), Olaszországban (363 millió), Németországban (355) és az Egyesült Királyságban (320 millió) töltötték el. Az öt ország együttes teljesítménye lefedi az unió vendégforgalmának 70%-át.

1. ábra

A belföldi és a külföldi vendégek által a turisztikai szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma, 2011

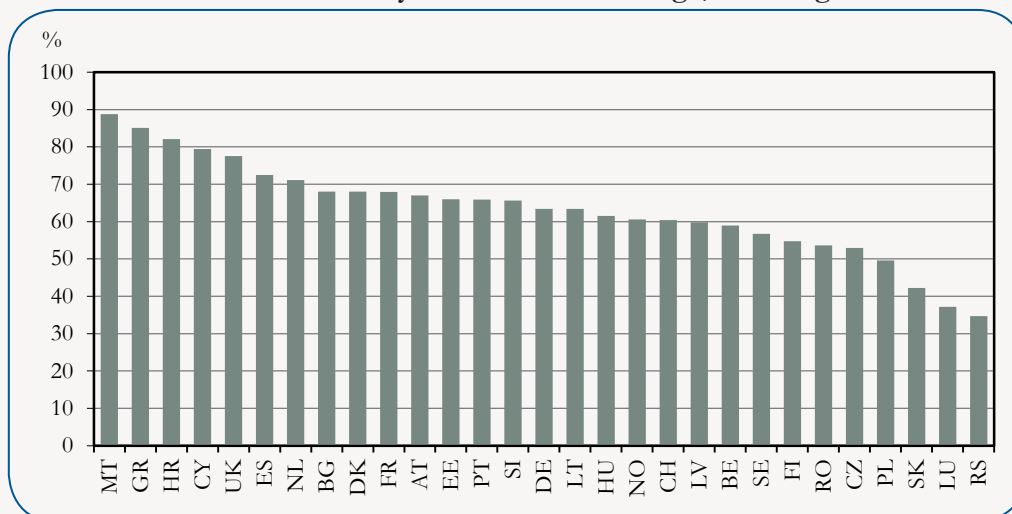

A turisztikai szálláshelyek vendégforgalma kevés kivételtől eltekintve minden országban növekedett. A vendégforgalom Olaszországban (4,6); Cipruson (3,7), Csehországban (1,2), Finnországban (0,7) és Belgiumban (0,5%-kal) csökkent, ugyanakkor Görögországban (12), Máltán (7,8), Lettországban (7,3), az Egyesült Királyságban (6,5), Bulgáriában (6,2), Szlovákiában (5,5) és Magyarországon (5%-kal) nőtt.

A külföldi vendégéjszakák aránya az unióban átlagosan 45%. Ennek legmagasabb értéke Máltán, Cipruson és Horvátországban (96, 93 és 92%), míg legalacsonyabb Romániában, Németországban, Lengyelországban és Svédországban (18, 20, 20 és 23%).

2. ábra

A turisztikai szálláshelyek szobakihasználtsága, 2013. augusztus

A szálláshelyek szobakihasználtsága a főszezonban Máltán, Görögországban és Horvátországban a legmagasabb (80% feletti), Lengyelországban, Szlovákiában és Luxemburgban a legalacsonyabb (50% alatti).

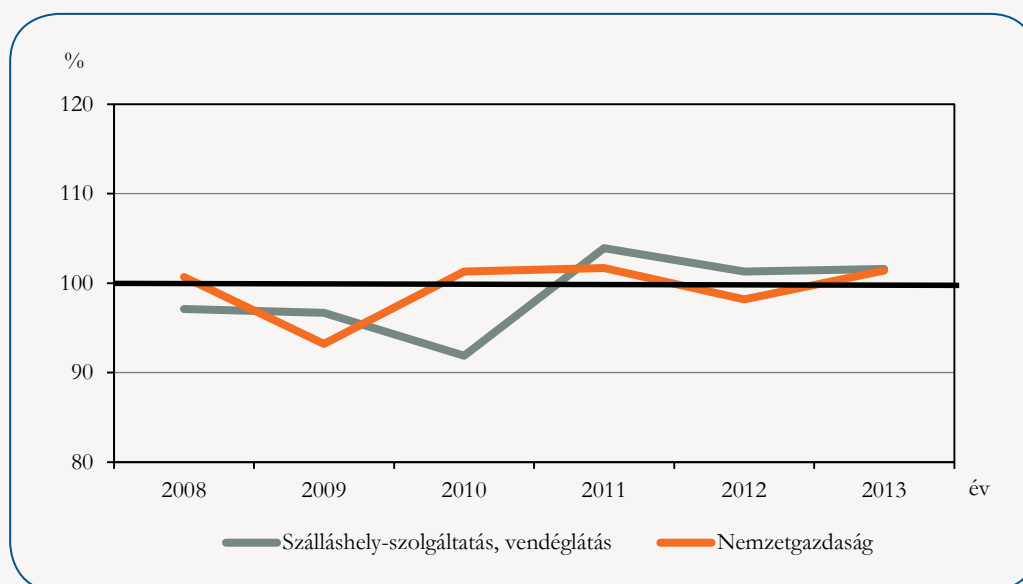
2. A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás helye a nemzetgazdaságban

2.1. Makrogazdasági jellemzők

A turizmus interszektorális jellegéből adódóan – különböző mértékben – számos nemzetgazdasági ág teljesítményéhez járul hozzá. A legszorosabb kapcsolatban a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I) nemzetgazdasági ággal van, amely gazdasági ág – bruttó hozzáadott értékkel mért teljesítménye – már harmadik éve folyamatosan emelkedik. 2013-ban (az előzetes becslések alapján) a növekedés 1,4% volt, ami közel áll a nemzetgazdaság átlagos GDP-bővüléséhez.

3. ábra

A bruttó hozzáadott érték alakulása
(előző év = 100%)

2.2. Szervezeti, jogi keretek, működési környezet

A turizmus alapágazataiban (szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, utazásközvetítés, utazásszervezés) a regisztrált társas **vállalkozások száma** megközelítette a 32 ezret, és további 46 ezer egyéni vállalkozást is nyilvántartanak. A legnépszerűbb vállalkozási forma a kft, közel 25 ezer vállalkozás működött ebben a formában, míg mintegy 7 ezer vállalkozás betéti társaságként működik.

2.3. Munkaerő-felhasználás, kereset

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban a vállalkozások 2013-ban 160 ezer főt **foglalkoztattak**, ami a nemzetgazdaság egészében foglalkoztatottak (közel négymillió fő) 4,1%-át¹ jelenti. Az előző évhez képest az ág foglalkoztatottjainak száma 4 ezer fővel csökkent, míg a nemzetgazdaságé 61 ezerrel nőtt.

¹Forrás: stADAT 2.1.5. A foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak, ágazatok szerint, nemeként.

1. tábla

Az alkalmazásban állók száma és keresete

Megnevezés	2008	2012	2013
Alkalmazásban állók száma, ezer fő ^{a)}			
Nemzetgazdaság	2761,9	2674,4	2698,6
Ebből: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	87,9	79,9	76,9
Havi bruttó kereset, ezer forint ^{b)}			
Nemzetgazdaság	198,7	223,1	230,7
Ebből: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	120,6	139,7	147,0

a) Forrás: stADAT 2.1.30. [Az alkalmazásban állók létszáma a nemzetgazdaságban.](#)

b) Forrás: stADAT 2.1.35. [Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a nemzetgazdaságban.](#)

A legalább 5 főt foglalkoztató szervezetek körében szintén csökkent a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban foglalkoztatottak száma.

Az alkalmazásban állók havi **bruttó átlagkeresete** 2013-ban 147 ezer forint volt a nemzetgazdasági ágban, a fizikai foglalkozásúak 122, a szellemi foglalkozásúak 223 ezer forintot kerestek. Összességében a bruttó keresetek az előző évinél 5,2%-kal magasabbak, de még így is a nemzetgazdasági ágak közül a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete volt a legalacsonyabb, a nemzetgazdasági átlagnak csupán a 64%-a.

A havi **nettó átlagkereset** a teljes nemzetgazdasági átlagot tekintve 151 ezer, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban 96 ezer forint volt.²

2.4. Beruházások

A nemzetgazdasági ág **beruházásainak** értéke az előző évek folyamatos csökkenéseit követően 2013-ban 5,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest, és 37 milliárd forintot tett ki.³

2.5. Áralakulás

A turisztikai szolgáltatások fogyasztóiár-színvonalának növekedése meghaladta az átlagos inflációt.

2013-ban a Magyar Nemzeti Bank (MNB) **folyó fizetési mérlege alapján** 3846 millió euróbevétele és 1463 millió eurókiadás keletkezett, így a turisztikai egyenleg 2383 millió euró volt, ami 6,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az idegenforgalmi egyenleg részesedése a folyó fizetésimérleg-szolgáltatásokon belül 68% volt, amely jelentősen hozzájárult annak aktívumához.⁴

A forint euróhoz viszonyított átlagos árfolyama az MNB napi árfolyamát tekintve 2,6%-os gyengülést mutatott 2013-ban.⁵

² Forrás: stADAT 2.1.44. [Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete a nemzetgazdaságban.](#)

³ Forrás: stADAT 3.3.1. [A nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke gazdasági ágak szerint.](#)

⁴ A fizetési mérleg tételei némileg eltérnek a külföldi látogatók (nem rezidensek) magyarországi, illetve a külföldre látogató magyarok fogyasztásának értékeitől. Ez utóbbi néhány milliárd forinttal azért mutat nagyobb értéket, mert az MNB, követve a Nemzetközi Valutaalap módszereit, a nemzetközi személyszállítási szolgáltatások értékét a fizetési mérleg szállítási sorában és nem az „idegenforgalom” tételen számolja el. A nemzetközi személyszállítás rezidens szolgáltatások teljesítményét, illetve ennek igénybevételeit magyarországi fogyasztásnak tekintjük, a külföldi szolgáltatókét ezzel szemben nem..

⁵ Az MNB napi középárfolyamai alapján.

3. A lakosság belföldi turisztikai utazásai

2013-ban a magyar lakosság 25%-a vett részt 1–3 éjszakás, 18%-a ennél hosszabb időtartamú utazáson, az utazás legalább egyik formájában a lakosság harmada volt érintett, ami az egyes, turizmusra ható tényezőket vizsgálva jelentős eltéréseket takar.

Miközben a fővárosban élők 43%-a utazott legalább egy alkalommal az év során, az Alföldön lakók részvétele 27-28% volt. A kisebb települések lakói is kisebb aránnyal tettek turisztikai célú utazást, mint a városokban élők.

Az iskolai végzettség is jelentős hatással van az utazási aktivitásra; a felsőfokú végzettségűek közül minden második, a középfokú végzettséggel rendelkezők közül minden harmadik, az alacsony fokú végzettségűek közül pedig csak minden ötödik személy utazott el több napra az időszak során.

A gazdaságilag aktív dolgozók és a tanulók jóval nagyobb arányban kapcsolódnak be a turizmusba, mint a munkanélküliek vagy a nyugdíjasok.

A fenti jellemzők is hatással lehetnek az egyes személyek anyagi helyzetére, lehetőségeire, ami talán a legfontosabb tényező a turisztikai aktivitás tekintetében. A saját **anyagi helyzetüket** átlag felettinek érzők 59%-a tett belföldön többnapos utazást, míg a nagyon szűkös körülmények között élőknek csupán 18%-a.

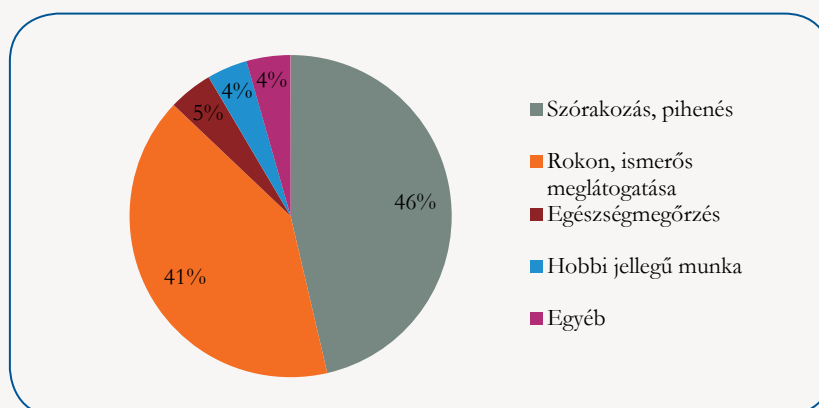
Jelentős kapcsolat figyelhető meg a **nyaraló-, illetve a személygépkocsi-használat** és az utazási aktivitás között. A nyaralóval, hétvégi házzal rendelkező, illetve a személygépkocsit használó háztartások lényegesen nagyobb arányban számoltak be utazásról, mint az ezekkel a javakkal nem rendelkezők.

2013-ban tovább csökkent a többnapos belföldi utazások száma és az azokon eltöltött idő, a 14 millió utazás során mintegy 60 millió napot töltöttek el a turisták, ami 16, illetve 14%-os visszaesést jelent az egy évvel korábbihoz képest. A csökkenés nagyobb mértékben érintette a legfeljebb négynapos, mint az ennél hosszabb időtartamú utakat.

Az utazások legfontosabb **motivációja** a szórakozás, pihenés, de számszerűségében ezt megközelítette az ismerős meglátogatása is. Az utazással töltött idő 87%-ára e célok valamelyike miatt került sor. Az egészségmegőrzésnek és a hobbi jellegű munkavégzésnek 4–4%-os volt a részesedése.

4. ábra

A belföldi utazáson töltött idő megoszlása motiváció szerint, 2013

Az igénybe vett szállástípusok között kiemelkedően magas (46%) a rokon, ismerős által biztosított szállás, míg 15%-ot a saját második otthonban, nyaralóban töltött idő képvisel. A belföldi turisztikai kereslet 2013. évi visszaesése éppen e szálláshelyeken következett be leginkább. A szállásdíj-fizetéssel járó szálláshelyek közül a szállodák (24%) voltak a legkeresettebbek, amelyek igénybevétele jelentős javulást mutat az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

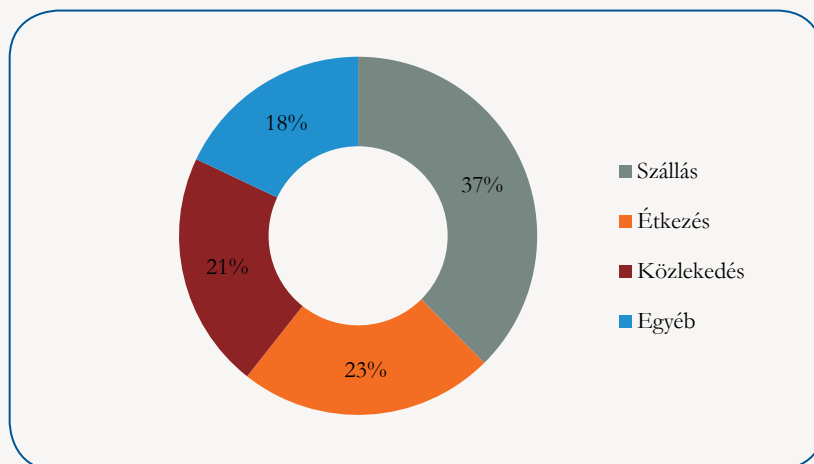
Az utazásokhoz választott **közlekedési módok** közül személygépkocsit 74, autóbust 13, vonatot 12%-ban vettek igénybe.

2013-ban többnapos belföldi turisztikai utakra a lakosság 258 milliárd forintot fordított, ami folyó áron hasonló, mint az egy évvel korábbi érték, annak ellenére, hogy az utazások száma, valamint az eltöltött idő jelentősen csökkent. Ennek oka, hogy azok, akik részesei a belföldi turizmusnak, a korábbinál többet költöttek, ezzel az egy utazóra jutó napi költség a 2012. évihez képest 16%-kal, 4315 forintra nőtt.

A turisztikai költség szerkezete azt mutatja, hogy a teljes fogyasztás 38, illetve 23%-át szálláshely-szolgáltatásokra, továbbá vendéglátó-szolgáltatások és élelmiszerek vásárlására, 21%-át pedig közlekedésre (beleszámítva az üzemanyag-vásárlásokat is) fordították a hazai turisták.

5. ábra

Költésszerkezet a többnapos belföldi utakon, 2013

Az **egy utazó egy napjára jutó költség** az egészségmegőrzési (wellness) célú utazások esetén kiemelkedően magas, 8778 forint, míg a pihenési célú utazásoknál 5929 forint volt. A legkisebb anyagi ráfordítással az ismerős meglátogatása, illetve a hobbimunka miatti utazások jártak.

A négy- és annál több éjszakás belföldi turisztikai utak jellemzői

A legalább négyéjszakás távolléttel járó utazáson a lakosság 18%-a vett részt 2013-ban, ami 0,4 százalékpontos csökkenés az egy évvel korábbihoz képest.

A hosszabb időtartamú utazásokat erős **szezonális ingadozás** jellemzi, az eltöltött idő több mint 40%-a a harmadik negyedévre koncentrálódik, bár az egészségmegőrzési, illetve rokonlátogatási célú utazások esetében ez nem jelentkezik ilyen markánsan.

A **gazdasági aktivitás** tekintetében is igen jelentősek az eltérések, a dolgozók és a tanulók 20–21, a nyugdíjasoknak azonban mindössze 14%-a tett négy- és annál több éjszakás utazást.

Az **iskolai végzettség** is komoly hatással van a turisztikai aktivitásra. A felsőfokú végzettségűek 30, a középfokú végzettségűek 17, az alacsony fokú végzettségűek 10%-a tett hosszabb (4 vagy annál többéjszakás) utazást.

Az utazási aktivitás szoros kapcsolatban van a **háztartások anyagi helyzetével**. A saját anyagi helyzetüket átlag felettinek érző háztartások 39, az átlagos anyagi helyzetűek 24, a szerény vagy nagyon szűkös körülmények között élőknek mindössze 13, illetve 8%-ának volt belföldre ilyen időtartamú utazása. A hétvégi házzal, nyaralóval rendelkező háztartásokban élők 55%-a utazott el hosszabb időre, akár a saját nyaralójába, akár más típusú szálláshelyre. A személygépkocsit használók közül 21, a személygépkocsit nélkülözőknek 11%-a utazott belföldön.

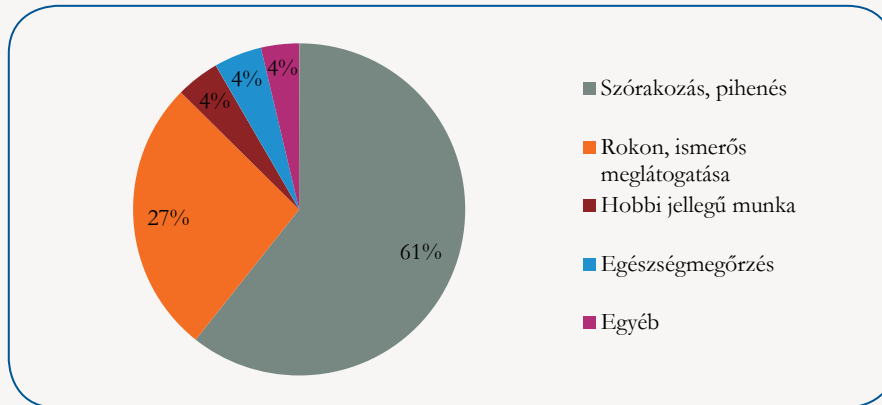
Az év folyamán a lakosoknak 4,1 millió négy- vagy annál többéjszakás belföldi turisztikai célú **utazása** volt, melyek során 30 millió napot töltött el, ami 4,9, illetve 8,6%-kal kevesebb, mint a bázisidőszakban. Ezek az adatok az utazások átlagos időtartamának csökkenését is mutatják, ami 7,3 napra csökkent.

Hosszú időtartamú utazásokra elsősorban pihenési, üdülési célból kerül sor – az eltöltött idő 61%-a ehhez a **motivációhoz** köthető –, de más, kikapcsolódáshoz köthető motivációk (egészségmegőrzés,

hobbimunka) is számottevő részarányt képviselnek. Az ismerős meglátogatása céljából történt utazásokon eltöltött idő az összes utazás időtartamának a 27%-a.

6. ábra

A belföldi utazáson töltött idő megoszlása a négy- vagy annál több éjszakás utakon, 2013

Saját nyaralót, második otthonát 18, ismerős által biztosított **szálláslehetőséget** 34%-ban vettek igénybe az utazók, amely nagymértékű csökkenést mutatott 2012-hez hasonlóan. Ezzel szemben megnőtt a szállodák igénybevétele, az év során az eltöltött időnek a 6,1%-a ehhez a szállástípushoz köthető.

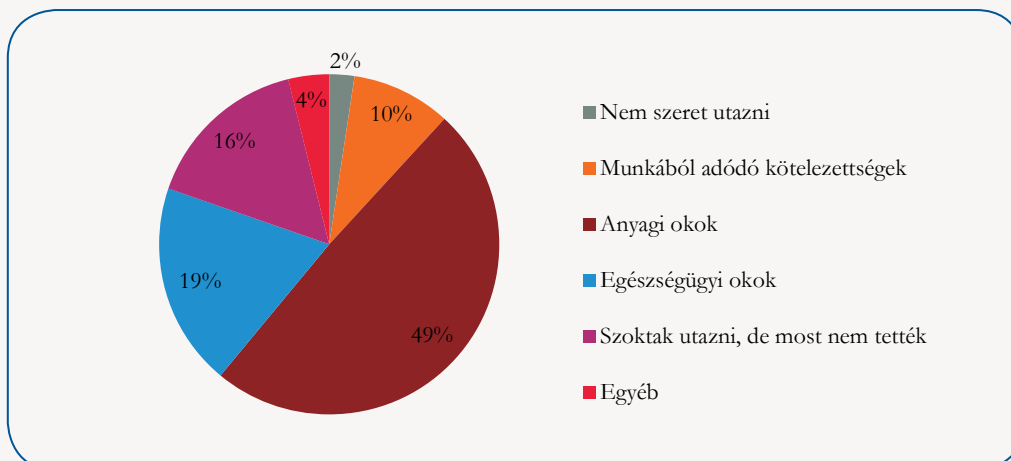
A négy- és annál több éjszakás utazások során a lakosság folyó áron számítva az előző évinél 12%-kal többet, 133 milliárd forintot költött. A kiadások 43%-át szállásra, 24, illetve 15%-át étkezésre és közlekedésre fordították. Az egy utazó egy napjára jutó kiadás 4414 forint volt, ami 22%-kal több, mint egy évvel korábban. A kiadások növekedésének oka nem az utazások számának, illetve időtartamának növekedésében, hanem a szálláshely-igénybevételi szerkezet változásában, továbbá a napi költés jelentős emelkedésében keresendő.

Az utazásból való kimaradás okai

A magyar lakosság kétharmada kimaradt a turizmus nyújtotta kikapcsolódási lehetőségekből. Ennek legfőbb indoka az anyagi lehetőségek hiánya, a 2008-ban mért 42%-ról ez az arány 2012-ben 52, 2013-ban pedig 49%-ra változott. Erre a Dél-Dunántúlon, illetve az Észak-Alföldön lakók utaltak az átlagosnál többen. A másik két leggyakrabban említett ok az egészségügyi problémák és a munkából adódó kötelezettségek. Utóbbira többen között a fővárosban lakók hivatkoztak az átlagosnál nagyobb arányban.

7. ábra

Az utazásból való kimaradás oka, 2013

4. A lakosság külföldi utazásai

A külföldre tett utazások száma és főbb jellemzői

A magyar lakosság 2013-ban **összesen** 16 millió alkalommal utazott külföldre – nagyrészt a schengeni belső határokon belül, illetve a Liszt Ferenc repülőtéren keresztül –, ez 0,9%-os csökkenést jelent 2012-hez viszonyítva. Jelentősen visszaesett az üzleti turizmus és a vásárlás céljából külföldre utazó magyarok száma. A szabadidő eltöltése céljából közel 6,9, míg a munkavégzés céljából 3,5%-kal utaztak többen, mint 2012-ben. A tanulást tekintve drasztikus romlás figyelhető meg, közel 18%-kal kevesebben választották utazásuk fő céljaként, mint az előző évben. Az utazások számában jelentkező negatív tendencia 2013 mindegyik negyedévére jellemző volt.

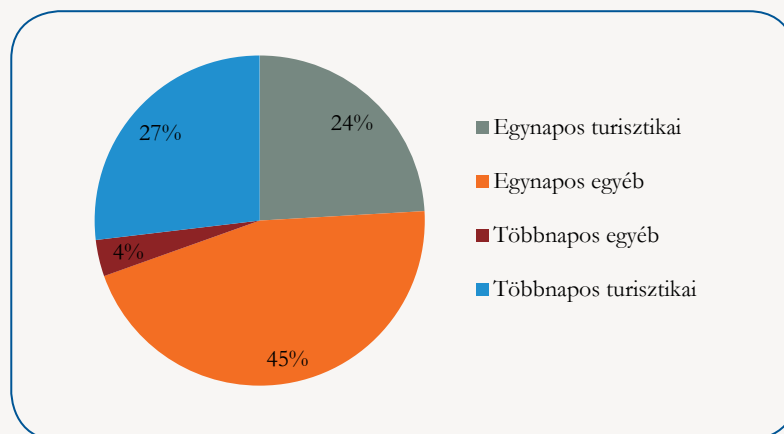
Az utazások közel 51%-át **turisztikai céllal**, azaz szabadidős vagy üzleti motivációval tették a magyarok. A turisztikai célú utazások 4%-a – 3,9 millió alkalom – volt **egynapos**, éjszakázás nélküli utazás. Folytatódott a hivatalos célú, üzleti utazások számának évek óta tartó csökkenése, aminek hatására 2013-ra a 6 évvel ezelőtti utazószám felére zsugorodott az egynapos üzleti utak száma. A szabadidő eltöltésének céljából – elsősorban üdülési, kikapcsolódási, természetjárási és rokonlátogatási motivációval – egy napra külföldre látogatók száma közel 13%-kal javult 2012-höz képest, ez megközelítette a 3,7 millió alkalmat. A turisztikai utazások száma mindegyik negyedévben emelkedett 2012 azonos időszakaihoz képest, legnagyobb mértékben a harmadik negyedévben, 14%-kal.

Az egy napra turisztikai célból utazók elsősorban a szomszédos országokat, alacsony számban Csehországot keresték fel. A legpreferáltabb célországok Ausztria és Szlovákia voltak, ebbe a két országba irányult az egynapos turisztikai utazások négyötöde.

2013-ban a turisztikai célú utak 53%-a **többnapos** utazás volt, az utak száma az előző évben tapasztalt visszaesés után, kis mértékben nőtt. A turisztikai utazásokon belül a szabadidős turizmus szerepe a döntő, aránya az összes többnapos turisztikai utazáshoz viszonyítva 90, az üzleti céllal tett utazásoké 10%. A szabadidős célból külföldre látogatók túlnyomó részének üdülés, városnézés, illetve rokon- és barátlátogatás volt a fő motivációja. A többnapos üzleti utak száma – az előző években tapasztalt csökkenés, és a 2012-es 21%-os visszaesést követően – 2013-ban további 8,3%-kal csökkent a bázisévhez képest. Az üzleti utazók közel fele repülővel közlekedett.

8. ábra

A külföldi utazások megoszlása, 2013

A több napra turisztikai céllal külföldre utazók több mint fele (54%-a) fizető szálláshelyeken, ezen belül főként szállodákban és panziókban szálltak meg. A nem fizető szálláshelyet választók között a barátoknál, rokonoknál megszállók voltak többségben. A többnapos turisztikai utazások közel negyedét, ezen belül az üzleti utak 40%-át szervezték utazási irodán keresztül 2013-ban.

A turisztikai motivációval több napra külföldre indulók a szomszédos **országok** mellett nagy számban keresték fel Németországot, Csehországot, Olaszországot és Franciaországot. Az utazók nyolctizede

az Európai Unió valamelyik országát választotta céljául. Minden harmadik utazás német nyelvterületre (Németországba, Ausztriába vagy Svájcba) irányult. Az Egyesült Államok volt az egyetlen Európán kívüli célország az első 15 legkedveltebb célország között. Az előző évhez képest jelentősen csökkent a Horvátországba és Romániába tett utak száma, míg Németországot, Ausztriát, Szlovákiát és Csehországot többen választották úti célul.

Összességében a turisztikai célból kiutazók között 2012-höz hasonlóan, 2013-ban is nagyobb volt a férfiak aránya. A turisztikai céllal külföldre látogatók 57%-a a 25–44 éves korosztályba, 37%-a a 45–64 éves korosztályba tartozott.

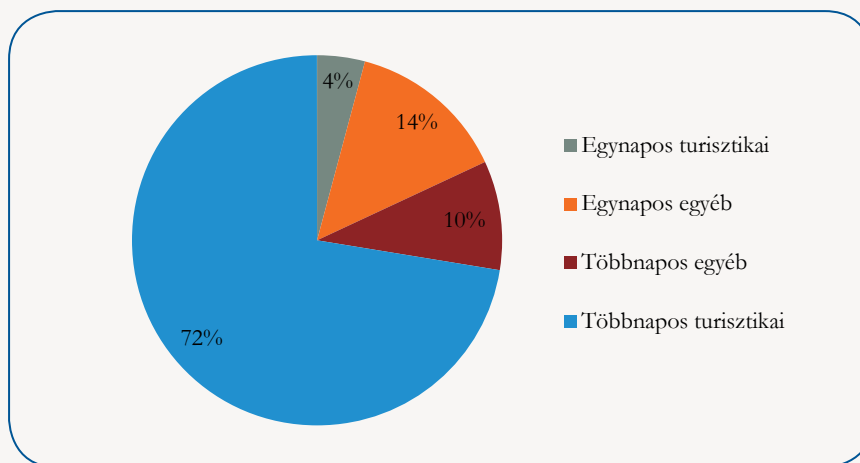
2013-ban a lakosság **összesen** 44,6 millió napot töltött külföldön, ennek több mint egyharmadát a harmadik negyedévben. Bár az elmúlt években (2011-et kivéve) csökkent, 2013-ban 1,6%-kal nőtt a külföldön töltött napok száma 2012-höz képest. Az összes külföldön töltött nap 71%-a kapcsolódott **turisztikai** motivációhoz, annak is túlnyomó részét (93%-át) a szabadidős turizmus jelentette. Míg 2012-ben egy többnapos utazás átlagos hossza 6,7 nap volt, addig 2013-ban már 6,9 napra emelkedett. A több napra turisztikai célból külföldre látogatók átlagosan 6,5 napot tartózkodtak külföldön. Ezen belül egy szabadidős utazás átlagos hossza 6,7, egy üzleti utazás átlagos hossza 4,4 nap volt.

A külföldi utazáshoz kapcsolódó költés

2013-ban a magyar lakosság **összesen** 506 milliárd forintot (1704 millió eurót) költött el külföldön, 2,0%-kal kevesebbet, mint az azt megelőző évben. Ezen összeg háromnegyedét (387 milliárd forintot) **turisztikai célú utazásokon**, amelynek túlnyomó része a többnapos utazásokhoz kapcsolódott. Egy fő egy napon átlagosan 11 341 forintot költött, 3,6%-kal kevesebbet, mint 2012-ben. Az egy napra jutó költés az éjszakázás nélküli utak esetében 8200, míg a többnapos utaknál 12 400 forint volt.

9. ábra

A külföldre látogatók költésének az utazás típusa szerinti megoszlása, 2013

Az **egy napra látogatók** a tavalyi évhez képest 13%-kal kevesebbet, 91,3 milliárd forintot költöttek külföldön, ennek jelentős része (60 milliárd forint) a vásárlási célú utazásokhoz kötődött. A **többnapos utakhoz** kapcsolódó kiadás 0,7%-kal nőtt, ami 414,4 milliárd forint volt 2013-ban.

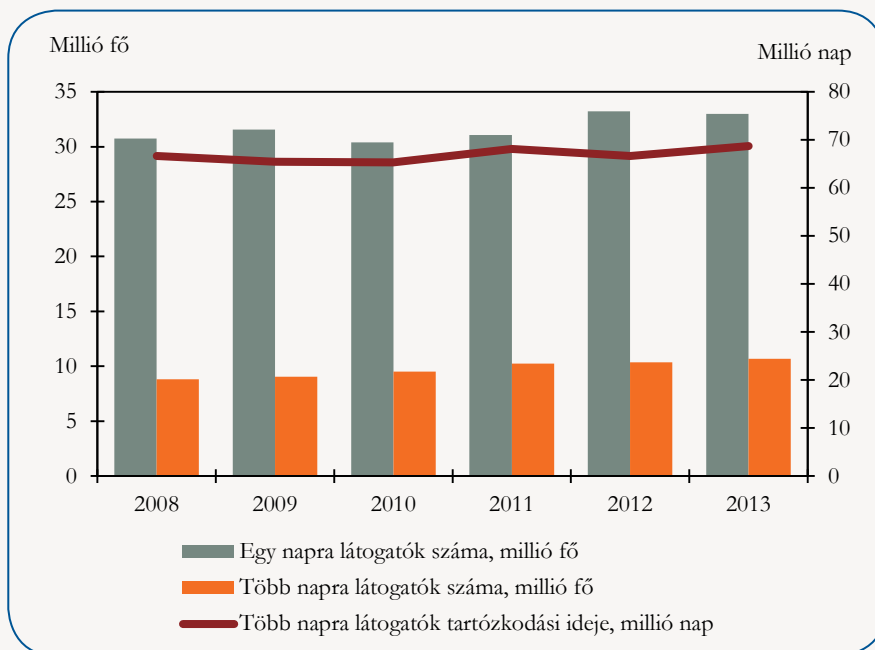
A **külföldre látogatók fogyasztási szerkezete** lényegesen különbözik az egy, illetve a több napra látogatók esetében. Az egy napra látogatók kiadásai 74%-át élelmiszer, ital, üzemanyag és egyéb árucikkek vásárlására fordították. A több napra látogatók kiadásai közel felét szálláshely- és vendéglátó-szolgáltatások igénybevételére, illetve üzemanyag-vásárlásra költötték külföldön. 2013-ban az előző évhez képest csökkent az üzemanyag-vásárlás aránya, ami az egy napra látogatóknál (25%-ról 18,5%-ra) bekövetkezett arányváltozásból adódik.

5. A magyarországra érkező külföldi látogatók turisztikai kereslete és fogyasztása

2013-ban 44 millió külföldi látogató érkezett hazánkba, számuk kis mértékben, 0,2%-kal emelkedett az előző évhez mérten. Az egy napra látogatók száma 0,7%-kal csökkent, a néhány napos tartózkodóké számottevően, 10%-kal nőtt, míg a 4 napnál hosszabb időre érkezőké 3,8%-kal csökkent. A szomszédos országokból érkezők utazásainak száma 31 millió volt (a külföldi látogatások 71%-a), ami 89–11%-ban oszlott meg az egy napra és ennél hosszabb időt itt-tartózkodók között.

10. ábra

A Magyarországra érkezők száma és tartózkodási ideje

2013-ban a Magyarországra látogató 44 millió külföldi utazó 76%-a (33 millió fő) egy napra, 24%-a több napra érkezett. Látogatóink 97%-a európai országból jött, ezen belül jelentős a szomszédos országokból érkezők aránya: a külföldi beutazók közel egynegyede szlovák, 16%-a osztrák, 17%-a román állampolgárságú volt. A nem szomszédos országból érkezőknél a németek száma kiemelkedő (2,9 millió fő) amellyel, hogy esetükben 10%-os látogatószám-csökkenést regisztráltak az egy évvel korábbi évhez képest.

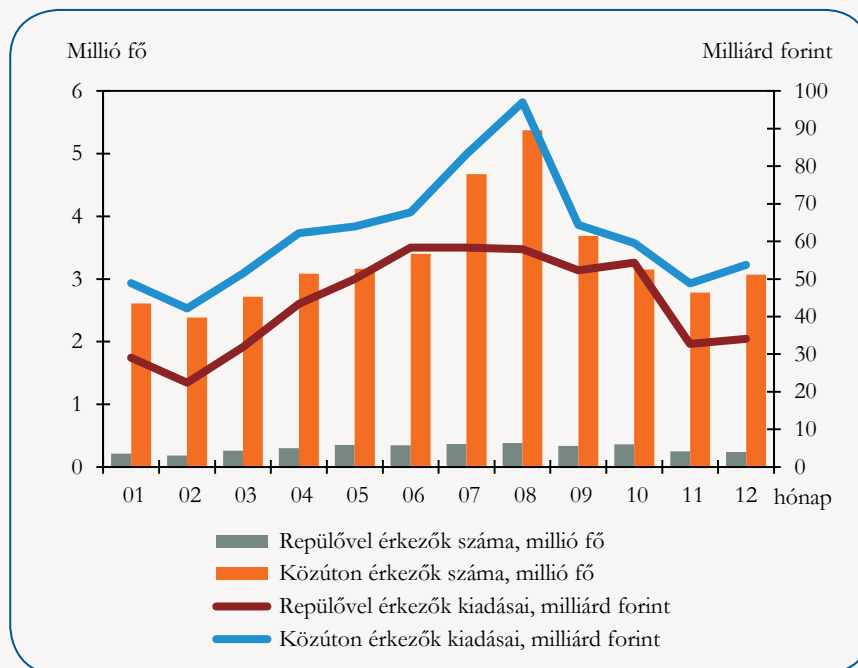
Az **egy napra látogatók száma 0,7%-kal csökkent.** Utazásuk fő célja jellemzően (82%-ban) nem turisztikai volt. 2013-ban a turisztikai utazások (rokon, barát, ismerős meglátogatása, egynapos városnézések) aránya az egynapos utazásokon belül 18% volt. Az egynapos utazások közel fele (44%) átutazás, 32%-a vásárlási céllal történt. Az átutazók legnagyobb része – egyharmada – román, 14%-a szerb, 7–7%-a lengyel és bolgár állampolgár. A vásárlók esetében a szlovákok aránya kiugró – több mint 50% –, az osztrák vásárlóké 28, a románoké 8%.

A többnapos látogatások száma 2013-ban 3,1%-kal – 11 millióra – nőtt, miután a rövid, 1–3 napos látogatások száma 10%-kal nőtt, a hosszabb idejűeké 3,8%-kal csökkent. A néhány napos utazások jelentős arányú növekedését főként a szlovákok utazási kedvének emelkedése eredményezte: 2013-ban a szlovákok 35%-kal többen érkeztek, és a szabadidős utazásaik száma még nagyobb mértékben, 40%-kal bővült. Szabadidős céllal a szlovákok mellett az olaszok 77, a csehek 62, a németek 11%-kal több rövid idejű utazást tettek Magyarországra. **A több napra látogatók 85%-a turisztikai céllal érkezett**, 5,5%-kal többen, mint egy évvel korábban. Hasonlóan az egynapos látogatókhoz, esetükben is a rokon- és barátlátogatások, valamint városnézések, körutazások voltak a leginkább népszerűek, de az üzleti utazások aránya is számottevő, az összes többnapos utazás 10%-a.

2013-ban a **külföldi látogatók 102 millió napot töltöttek el** Magyarországon, **1,9%-kal többet**, mint az előző évben. Az átlagos tartózkodási idejük nem változott (2,3 nap). Az 1–3 éjszakát eltöltők száma 10%-kal nőtt, az átlagos tartózkodási idejük (2,9 nap) 3,2%-kal volt hosszabb, mint 2012-ben. A 4 napnál hosszabb időre utazók száma kismértékben csökkent, miközben átlagos tartózkodásuk 4,2%-kal – 10,4 napra – emelkedett. A több napra érkezők együttesen továbbra is átlagosan 6,4 napot töltöttek el hazánkban. A szabadidős utazásra 4,3 napot szántak a külföldi látogatóink. A többnapos utazásoknál a városnéző és kulturális célú utakra szánt idő 4,6 nap, a rokon- és barátlátogatások hossza 7,6 nap volt.

11. ábra

A Magyarországra érkezők száma és kiadása az érkezés típusa szerint, 2013

2013-ban a hazánkba látogató **külföldiek magyarországi kiadásainak összege 1268 milliárd forint volt**, ami 4,9%-kal haladta meg az előző évi bevételeket. A **turisztikai célú kiadások 6,4%-kal emelkedtek**: ezen belül az üzleti utazásokra, a rokonlátogatásokra és a szabadidős tevékenységekre fordított összegek jelentősen nőttek (15 és 5,0%-kal), miközben a gyógy- és egészségmegőrzési célú kiadások 11%-kal visszaestek. **A nem turisztikai bevételek eközben kisebb mértékben, 1,5%-kal ugyancsak növekedtek**: ezen belül az átutazók és vásárlók kiadásai 6,4 és 11%-kal csökkentek, a tanulási céllal érkezőké 5,3, míg a munkavégzők és üzletelők kiadásai meghatározó mértékben, 28%-kal gyarapodtak.

Az **egy napra látogatók 345 milliárd** forintért vásároltak termékeket, szolgáltatásokat. A **több napra látogatóktól** befolyt bevételek összege éves szinten **923 milliárd forint** volt. 2013-ban az I. negyedév kivételével – amikor 1,4%-kal csökkent a külföldi látogatók kiadásainak összege az előző év azonos időszakához mérten – minden további időszakban növekedést regisztráltak. A legjelentősebb mértékben, a II. negyedévben – 13%-kal – nőttek a külföldek kiadásai, a főszezonnak számító III. negyedévben 1,4, míg az utolsó negyedévben 6,4%-kal költöttek többet az utazók. A **szabadidős célokra** a külföldiek **750 milliárd forintot** fordítottak. 127 milliárd forintot gyógy- és egészségmegőrzésre, 165 milliárdot rokonlátogatásra, 256 milliárdot városnézésekre, 158 milliárdot üdülésre, szórakozásra. A szabadidős bevételek 20%-a Németországból, 9,5%-a az Ausztriából, 8,5%-a az Egyesült Államokból érkezőktől származott.

2013-ban a látogatók fogyasztás szerinti szerkezete némi arányeltolódást mutatott az egy és több napra látogatók esetében. Az **egy napra látogatók** kiadásai 39%-át árucikkek, 25%-át élelmiszer-vásárlásra

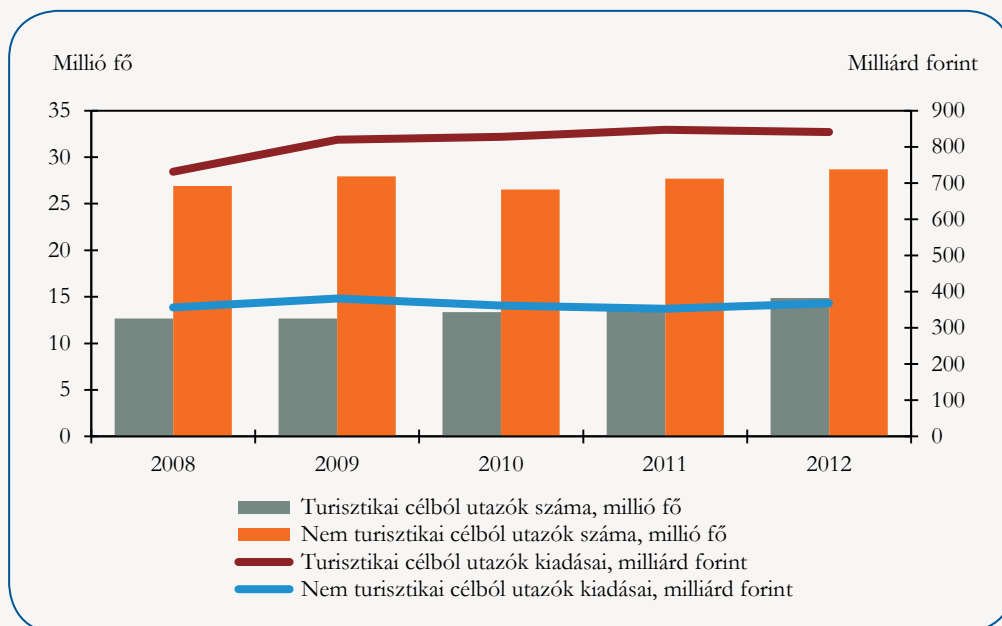
fordították. Az üzemanyag-kiadások (7,5%), valamint a szálláshely- és vendéglátó-szolgáltatások aránya (8,6%) hasonlóan alakult, mint 2012-ben. Az egynapos utazók körében a legnagyobb mértékben (5 százalékponttal) az élelmiszer-vásárlások aránya csökkent, ezt a csökkenést az egyéb árucikkek és szolgáltatásokra kiadott összegek növekedése ellensúlyozta. A **több napra látogatók** kiadásainak jelentős részét a szálláshely- és a vendéglátó-szolgáltatásokra fordított költségek adják (41%). A közlekedésre 3,1 százalékponttal több (16%), az élelmiszerre, italra 0,4 százalékponttal kevesebb pénzt költöttek.

Számos országból érkezők, mint például a svédek, a lengyelek, az Egyesült Királyságból érkezők kiadásai közel 50%-át szállásra és étkezésre fordították. A legkisebb arányban az ukránok (6,6%), a szlovákok (13%) és a szerbek (14%) költöttek e szolgáltatásokra, esetükben az élelmiszer, ital, egyéb árucikkek és szolgáltatásokhoz kapcsolódó kiadások aránya kimagasló (88, 73, illetve 71%). A bolgárok magyarországi vásárlásaik tekintélyes részét – háromtizedét – üzemanyag-vásárlásra fordították, a szerbeknél 9,2, a románoknál 10% ez az arány. Nemzetközi és belföldi közlekedési szolgáltatásokra a Kanadából és az Egyesült Államokból érkezők kiadásai 36–40%-át költötték 2013-ban.

3,6 millió fő érkezett légi úton Budapestre, ami a teljes látogatóforgalom 8,2%-a. Kiadásai összege 525 milliárd forint volt. **A repülővel érkezők szinte valamennyien (96%) turisztikai célú** utazásokat tettek Magyarországon. A külföldi üzleti utazók száma 15%-os növekedést mutatott a korábbi év adataihoz mérten. A repülővel érkezők költési szerkezete, átlagos tartózkodási ideje, kiadásai merőben eltérnek a közúton érkezőkétől. Egy külföldi látogató átlagosan 12,5 ezer forintot költött naponta. A légi utasok esetében ez az összeg 17,3, míg a közúton érkezőknél 10,4 ezer forint volt. Utazási motivációnként még jelentősebb a közlekedés módja szerinti napi kiadások különbsége: a szabadidős célú légi utasok átlagos napi kiadásainak összege (19,1 ezer forint) közel kétszer annyi, mint a közúton érkezőké (10,1 ezer forint). A gyógy- és egészségmegőrzési céllal érkező utasok kiadásai (31 ezer forint) meg is haladták a közúti utazók napi kiadásainak (15 ezer forint) kétszeresét. A légi utasok átlagosan közel ötször annyi időt (8,5 nap) töltöttek hazánkban, mint a közúton érkezők (1,8 nap). Egyhuzamban, a legtöbb időt érhető módon a tanulók és a munkavégzők töltöttek hazánkban, de számuk viszonylag csekély. A repülővel érkezők rokon- és barátlátogatási céllal érkezők átlagban 12,4 napot, a gyógy- és egészségmegőrzésre érkezők átlagosan kicsivel több mint 1 hetet maradnak hazánkban. Repülővel a legtöbben az Egyesült Államokból (379 ezer fő), az Egyesült Királyságból, Németországból, Olaszországból, az Ibériai-félszigetről (Portugáliából és Spanyolországból) érkeztek.

12. ábra

A Magyarországra érkező külföldi látogatók számának és magyarországi kiadásainak alakulása

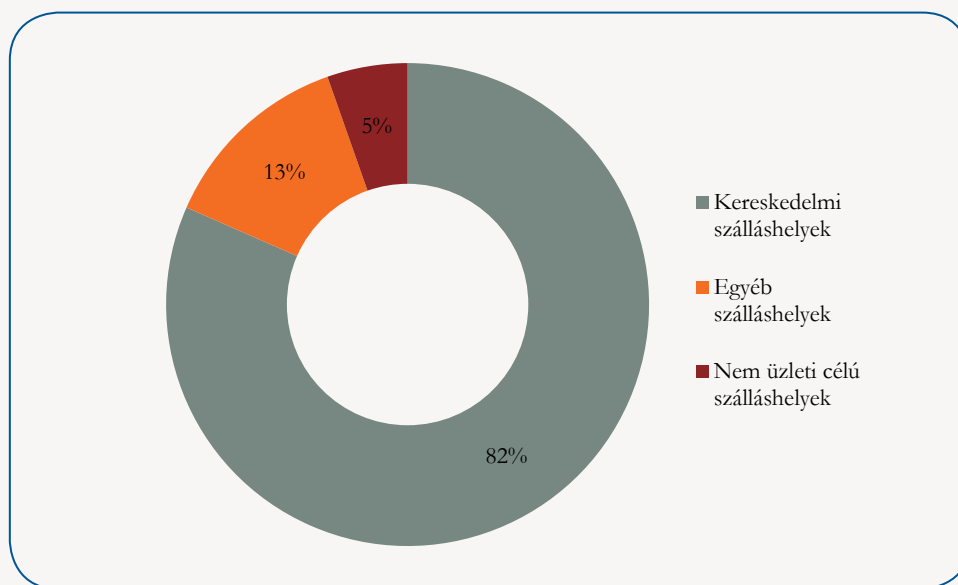

6. Szálláshely-szolgáltatás

2013-ban Magyarországon a turisztikai szálláshely-szolgáltatást nyújtó egységek 246 ezer szobát, 636 ezer férőhelyet biztosítottak a vendégek számára. A szobák és férőhelyek több mint fele a kereskedelmi szálláshelyeken volt elérhető. A nem üzleti célú szálláshelyek az összes férőhely 8,9%-ával várták a vendégeket az országban.

13. ábra

A szálláshelyek vendégforgalmának megoszlása, 2013

Teljesítmény szerint a kereskedelmi szálláshelyeken realizálódott a vendégéjszakák 82%-a. A kereskedelmi egységek részesedése a vendégéjszakák száma szerint mindegyik régióban a legmagasabb, a legalacsonyabb érték a Dél-Dunántúlon volt (64%), ahol az egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek 26%-os arányú forgalmat könyvelhettek el. A nem üzleti célú szálláshelyek forgalmának aránya ebben a régióban érte el egyedül a 10%-ot.

Kereskedelmi szálláshelyek

A Magyarországon **regisztrált** 4120 **kereskedelmi szálláshelyet** több mint 3342 vállalkozás üzemeltette. Az üzemeltetők 87%-a csupán egy, 9%-a kettő, a többi pedig három vagy több szálláshelyet működtetett. Mindössze 21 olyan vállalkozás működött 2013-ban, amely hálózatként üzemelt.⁶ A vállalkozások mindössze 37%-a tartozott a Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágba.

2013 július végén 3086 kereskedelmi szálláshely 139 ezer szobával – ezen belül a kempingek 47 ezer lakóegységgel –, illetve 366 ezer férőhellyel várta a vendégeket.

2013. július 31-én 1031 szálloda működött az országban. A szállodák 59 ezer szobával és az összes kereskedelmi szálláshelyi férőhely 39%-val (142 ezer férőhellyel) rendelkeztek. A működő egységek száma 2,8%-kal csökkent, viszont a férőhelyek száma 8,7, a kiadható szobák száma 8,9%-kal emelkedett a 2012-ben regisztrált adatokhoz képest.

A működő egységek száma 2013 júliusában a kategória nélküli szállodák esetében 109-ről 697-re nőtt, a szállodaminősítő rendszerben regisztrált szállodák száma 888-ról 334-re csökkent. Ennek oka, hogy a 2009. október 20-án hatályba lépett 239/2009. (X.20.) Kormányrendelet alapján 2012-ben megszűnt a szálláshelyek eddig érvényes osztályba sorolása. Az önbesoroláson alapuló kategorizálás helyébe az ún. védjegyrendszer lépett.⁷

⁶ Hálózatnak tekintjük a legalább 6 szálláshelyet üzemeltető vállalkozásokat.

⁷ A KSH 2013. január 1-jétől a publikációiban csak a védjegyrendszer szerinti, szállodai minősítési rendszernek megfelelően közöl osztályba sorolás szerinti adatokat (csillag szerinti bontás).

A szállodai férőhelyek több mint 7%-ával a regisztrált gyógyszállodák rendelkeztek, az összes szálloda közül 31 működött gyógyszállodaként.⁸

2013 júliusában a működő panziók száma 1033 egység volt. A panziók a kereskedelmi szálláshelyi férőhelyek 8,5%-ával (csaknem 31 ezer férőhellyel) álltak a vendégek rendelkezésére.

A többi szállástípus közül jelentősebb kapacitással rendelkeztek még a kempingek, bár ez csak a nyári hónapokra korlátozódott. A 260 egység, 122 ezer férőhellyel rendelkezett, a férőhelyek száma 33%-kal nőtt, miközben az egységek száma 6,5%-kal csökkent. A közösségi szálláshelyek és üdülőházak együttes férőhely-kapacitása az összes kereskedelmi szálláshelyi férőhely-kapacitás csaknem egyötödét tette ki.

2013-ben 8,9 millió külföldi és belföldi **vendég** 5,3%-kal több **éjszakát** töltött el a kereskedelmi szálláshelyeken, mint 2012-ben. Mind a belföldi, mind a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma növekedett.

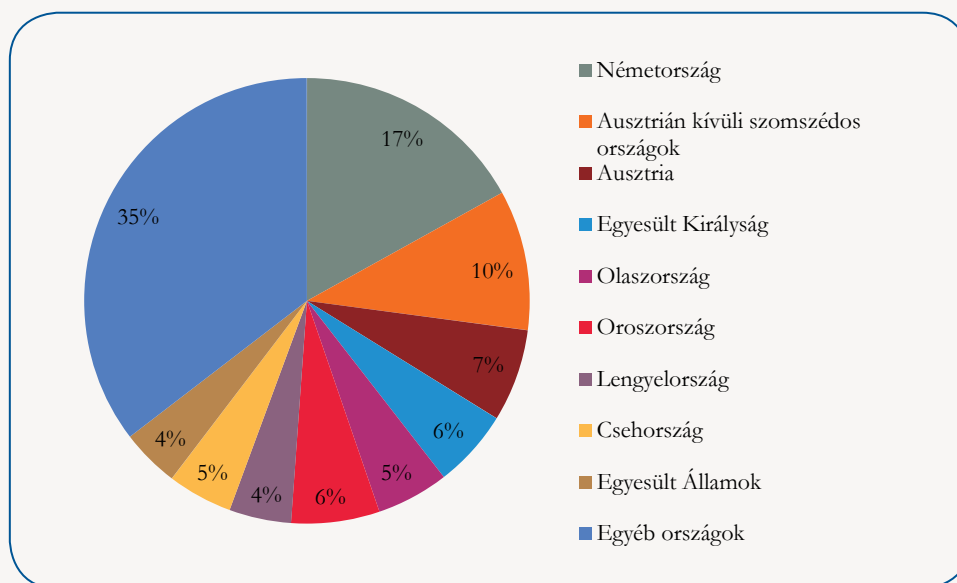
A kereskedelmi szálláshelyekre 2013 folyamán 4,4 millió külföldi vendég érkezett, számuk 5,4, az általuk eltöltött vendégéjszakák száma 5,2%-kal meghaladta az előző évi értékeket. A külföldiek aránya 49% volt, a vendégéjszakákból 52%-kal részesedtek.

A külföldi vendég-éjszakák száma szinte valamennyi szállástípus esetén bővült az egy évvel azelőttihez viszonyítva: a szállodákban 4,5, az üdülőházakban 15, a közösségi szálláshelyeken 56, míg a kempingekben 1,8%-kal. Egyedül a panziók külföldi vendég-éjszakáinál tapasztalható kismértékű (1,0%-os) csökkenés.

Európa országaiból hazánk kereskedelmi szálláshelyeire érkező vendégek és vendégéjszakák száma 3,4, illetve 3,3%-kal emelkedett. Az Európai Unió 27 tagorszáგából 3,6 millió vendég látogatta meg a szálláshelyeket, az általuk eltöltött éjszakák száma meghaladta a 8,3 milliót. Az unióból érkezők éjszakáik négyötödét szállodákban töltötték.

14. ábra

A külföldi vendég-éjszakák számának megoszlása a főbb küldő országok szerint, 2013

Bár részesedésük a vendégforgalmi adatokban nem jelentős, az Európán kívüli földrészekről növekvő forgalmat jelentettek a kereskedelmi szálláshelyek 2012-höz képest. A legjelentősebb Európán kívüli küldő ország az Egyesült Államok, ahonnan csaknem 206 ezer vendég érkezett hazánkba 2013-ban. Jelentős részesedésük az ázsiai országok (390 ezer vendéggel), legfőképpen Japán és Kína.

A kereskedelmi szálláshelyek 2013-ban 4,5 millió **belföldi vendéget** fogadtak, akik 11 millió vendégéjszakát vettek igénybe. A belföldi vendégek és vendégéjszakák száma egyaránt nőtt (6,5, illetve 5,5%-kal) 2012-höz képest. A belföldi vendég-forgalom – a vendégéjszakák száma alapján – az üdülőházak kivételével minden szállástípus esetében emelkedett.

⁸ A KSH 2012. júliustól csak azon működő gyógyszállodákról közöl adatokat, amelyek szerepelnek az Országos Tisztifőorvosi Hivatal Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főosztály nyilvántartásában.

A kereskedelmi szálláshelyek 2013-ban 42%-os szobakapacitás-kihasználtsággal működtek, ami 2,8 százalékponttal több, mint egy évvel korábban. A szállodák átlagos szobafoglaltsága 49,7%-os volt, ami 2,0 százalékponttal haladta meg a 2012-ben regisztráltat. Az év során július, augusztus és szeptember hónapokban működtek a szállodák a legmagasabb (56–67%-os) szobafoglaltsággal. Ebből a szempontból a két leggyengébb hónapnak – 33, illetve 37%-os kapacitás-kihasználtsággal – január és február volt.

A kereskedelmi szálláshelyek 2013-ban összesen 299 milliárd forint **bevételt** realizáltak, ami folyó áron 10%-kal több az előző évinél. 2013-ban a bevételekben a **szállásdíjbevétel** aránya 56, a szálláshelyi vendéglátásé 22, az egyéb szolgáltatásokból származó bevételeké szintén 22%. A szállásdíjbevételek közel kétharmada (1056 milliárd forint) a külföldi vendégektől származott, a belföldi vendégek által fizetett szállásdíjbevétel pedig közel 61 milliárd forint volt.

A szállodai szobák bruttó átlagára 15 ezer forint volt (3,4%-kal meghaladva az előző évi értéket), az ötcillagos kategóriában ennek több mint kétszerese. Egy szoba egy működési napjára (REVPAR⁹) a szállodákban átlagosan bruttó 7514 forint szállásdíjbevétel jutott, ami 7,7%-kal nőtt 2012-höz viszonyítva. Az ötcillagos egységek 20 ezer forintot, a négycsillagos házak ennek kevesebb mint felét, 8959 forintot értek el.

A szálláshely-, vendéglátó-szolgáltatások együttes **fogyasztóiár-indexe** 2013-ban 103,1% volt. Ezen belül a vendéglátás területén 3,4, a szálláshely-szolgáltatás területén pedig 0,8%-os áremelkedést mértek

Az egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek

2013 végén 1466 településen 36 ezer hivatalosan regisztrált egyéb szálláshelyi vendéglátó 94 ezer szobával és 214 ezer férőhellyel várta a vendégeket. A szállásadók számának és szálláshelyeik kapacitásának fele a Balaton-parti és környéki településeken volt.

A szállásadók, a szobák és a férőhelyek száma 2013-ban az előző évhez képest egyaránt mintegy 2–2%-kal csökkent. A férőhelycsökkenés elsősorban Közép-Magyarországot érintette.

A **falusi szállásadás kapacitásadatai szintén csökkenést mutattak, ennek mértéke** 2012-höz képest 6,0%-os volt. Növekedés csak Közép-Magyarországon, Dél-Dunántúlon és Dél-Alföldön volt.

A települési önkormányzatok jelentése szerint 2013-ban 1,1 millió vendég, 3,7 millió éjszakát töltött el egyéb szálláshelyeken. A vendégek száma 11, a vendégéjszakák száma 9,0%-kal nőtt. A vendéglátók az év során átlagosan 30 vendéget fogadtak, akik – az előző évhez hasonlóan – átlagosan 3,5 éjszakára vették igénybe a szolgáltatásaikat. Az egyéb szállásadás **vendégforgalmára** jellemző a **belföldi** vendégek túlsúlya, a vizsgált évben 10-ből 7 vendég belföldi volt, az éjszakák közel kétharmadát ők vették igénybe. A falusi szállásadás esetében ez még inkább érvényesült, a belföldi vendégek 91, a belföldi vendég-éjszakák 88%-os arányával. 2013-ban 728 ezer belföldi vendég közel 2,3 millió éjszakát töltött el az egyéb szálláshelyeken, a vendégek száma 6,2, a vendégéjszakák száma 7,2%-kal bővült az előző évhez képest. A **külföldi vendég-forgalomban** a belföldihez képest jóval nagyobb mértékű (25 és 12%-os) növekedést tapasztaltak. Mivel a külföldi vendégek száma nagyobb mértékben nőtt, mint a vendégéjszakák száma, az átlagos tartózkodási idő kissé rövidült (4,4 éjszakáról 4,0 éjszakára).

A nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szabadidős szálláshelyek

2013-ban 2,2%-kal több, 914 szálláshely üzemelt nem üzleti célú (nonprofit) egységként. A kiadható szobák száma 5,3%-kal, 13 ezerre, a szobai férőhelyeké 17%-kal, 50 ezerre növekedett. A szobai és a sátorozó férőhelyek együttes száma meghaladta az 56 ezret. A nem üzleti célú szálláshelyek döntő része (371 egység) üdülőként üzemelt, 13 ezer szobaférőhellyel. Az üdülők mellett a gyermek- és ifjúsági tábor volt a legelterjedtebb üzemelési forma, az országban 176 ilyen szálláshely működött, 12 ezer férőhellyel. 2013-ban 127 diákothoton és kollégium végzett kiegészítő tevékenységként nem üzleti célú szálláshely-szolgáltatást, 18 ezer férőhelyet, az országos nonprofit férőhelyszámának 36%-át kínálva.

⁹ Revenue per available room.

2013-ban a nem üzleti célú szálláshelyek 447 ezer **vendéget** fogadtak, az előző évhez képest 5,7%-kal többet. A **vendégéjszakák száma** 6,8%-kal nőtt, meghaladta az 1,5 milliót. Az előző évekhez hasonlóan a vendégek és a vendégéjszakák döntő többségét (97, illetve 96%-át) a belföldi vendégek és vendégéjszakák adták.

Az átlagos tartózkodási idő összességében alig változott, Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön csökkent, az ország többi régiójában emelkedett. A kis jelentőségű munkásszállásokon ez előző évinél másfélszer több, 9,1 napot töltöttek el átlagosan az emberek.

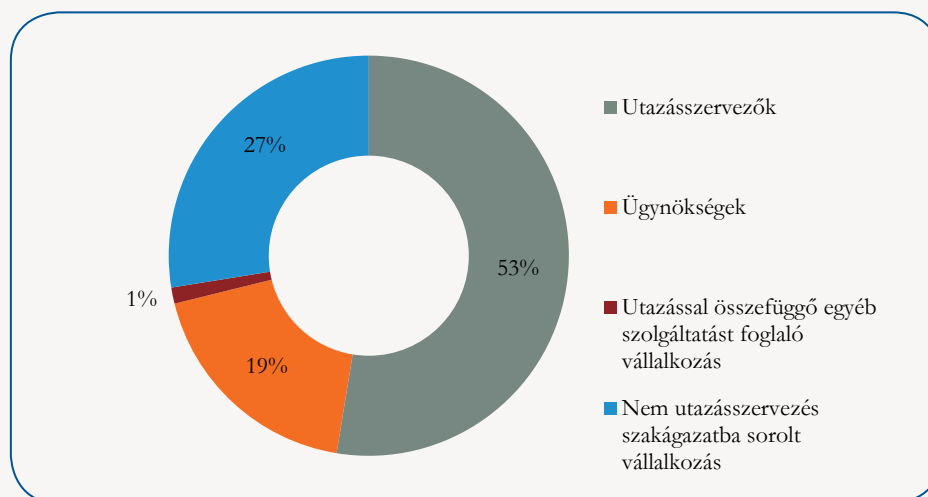
A régiók közül Közép- és Dél-Dunántúlon jelentették a legtöbb éjszakát. Szállástípust tekintve az üdülők voltak a legnépszerűbbek, ezekben az egységekben vették igénybe a vendégéjszakák 43%-át. Népszerűek voltak még a gyermek- és ifjúsági táborok, itt az előző évhez képest 21%-kal több éjszakát, az összes vendégéjszaka 28%-át realizálták. A kollégiumok 7–7%-kal kevesebb vendéget és vendégéjszakát jelentettek.

7. Utazásszervezés

2013-ban 1303 vállalkozás¹⁰ rendelkezett utazásszervezői és -közvetítői **tevékenységi engedéllyel**. A vállalkozások közel egyharmada az utazásszervezést más főtevékenység mellett végezte. Ezek elsősorban szálláshely-szolgáltatással, egyéb szárazföldi személyszállítással, egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatással, konferenciák, kereskedelmi bemutatók szervezésével foglalkoztak. A tevékenységi engedéllyel rendelkezők több mint fele utazásszervező, és közel egyötöde azon cégek aránya, akik kizárólag ügynöki tevékenységet folytatnak. 2013-ban a vállalkozások 1%-a végzett egyéb foglalkozási tevékenységet. Idetartoznak az utazással összefüggő egyéb szolgáltatások, mint például a jegyértékesítés, az idegenvezetői tevékenység és az utazási promóció. Tekintettel arra, hogy egy adott vállalkozás több tevékenységet is folytathat, közülük összesen 856 utazásszervezői és -közvetítő engedélyt váltott ki, további 297 csak utazásközvetítői, 150 pedig csak utazásszervezői engedélyt kapott. 2013-ban az utazásszervező és -közvetítő vállalkozások több mint fele budapesti székhelyű volt, hasonlóan a korábbi évekhez.

15. ábra

Az utazásszervezést, -közvetítést és a szolgáltatásfoglalást engedéllyel végző vállalkozások megoszlása, 2013

¹⁰ Forrás: Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal nyilvántartása.

8. Vendéglátás

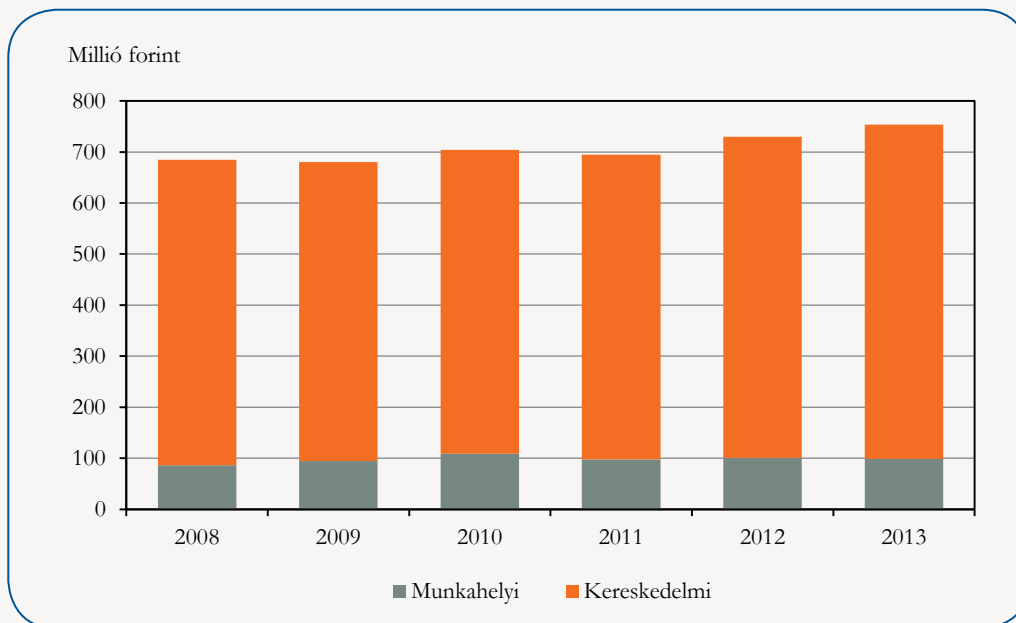
2013 végén 49 395 **kereskedelmi** és 5521 **munkahelyi**, rendezvényi és közétkeztetést végző, azaz összesen 55 ezer **vendéglátóhely** üzemelt Magyarországon. A kereskedelmi vendéglátást végző egységeken belül 29 ezer étterem és cukrászda (magában foglalja a büféket és fagyfaltozókat is), valamint 20 ezer italüzlet és más zenés szórakozóhely látta vendégül a látogatókat. A kereskedelmi vendéglátóegységek 36, a munkahelyi vendéglátók 19%-át üzemeltették egyéni vállalkozók, hasonlóan az előző évihez.

A vendéglátóhelyek száma az 2012 végéhez képest több mint ezer egységgel lett kevesebb. Az éttermek, cukrászdák száma összességében nem változott; mivel az éttermek, büfék számának 0,8%-os csökkenését némileg ellensúlyozta a cukrászdák számának 2,1%-os növekedése. Italüzletből és zenés szórakozóhelyből 3,7, munkahelyi vendéglátóegységből 1,9%-kal kevesebb egység működött 2013 végén.

A vendéglátásból 2013-ban folyó áron 754 milliárd forint **árbevétel** származott, a forgalom volumene stagnált az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az árbevétel 87%-a, 655 milliárd forint a kereskedelmi, 13%-a, 99 milliárd forint a munkahelyi vendéglátásban realizálódott. A kereskedelmi vendéglátás forgalmának volumene 0,8%-kal emelkedett, a munkahelyi és közétkeztetést végző vendéglátóegységeké viszont 5,7%-kal csökkent.

16. ábra

A vendéglátóhelyek éves bevételei

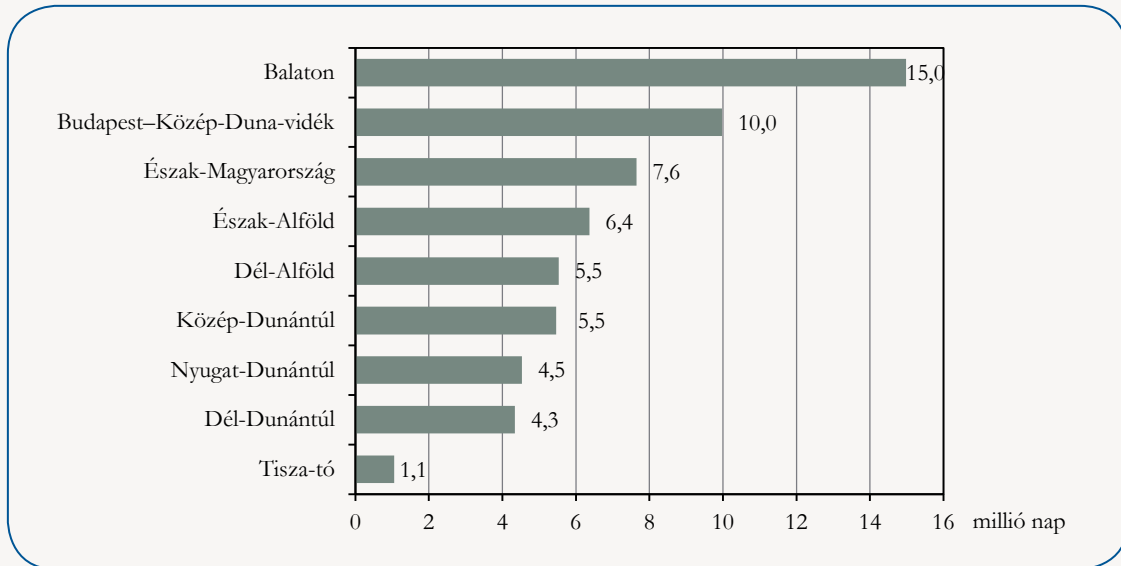

9. Területi összehasonlítás

A lakosság többnapos turisztikai célú belföldi utazásainak legnagyobb része jellemzően a saját régióba irányult. E tekintetben kivételes helyzetben van a Balaton, ahol az összes utazásra fordított idő negyede realizálódott, Budapest–Közép-Duna-vidék részesedése 17% volt, Észak-Magyarország és Észak-Alföld meghaladta a 10%-ot.

17. ábra

Az utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2013

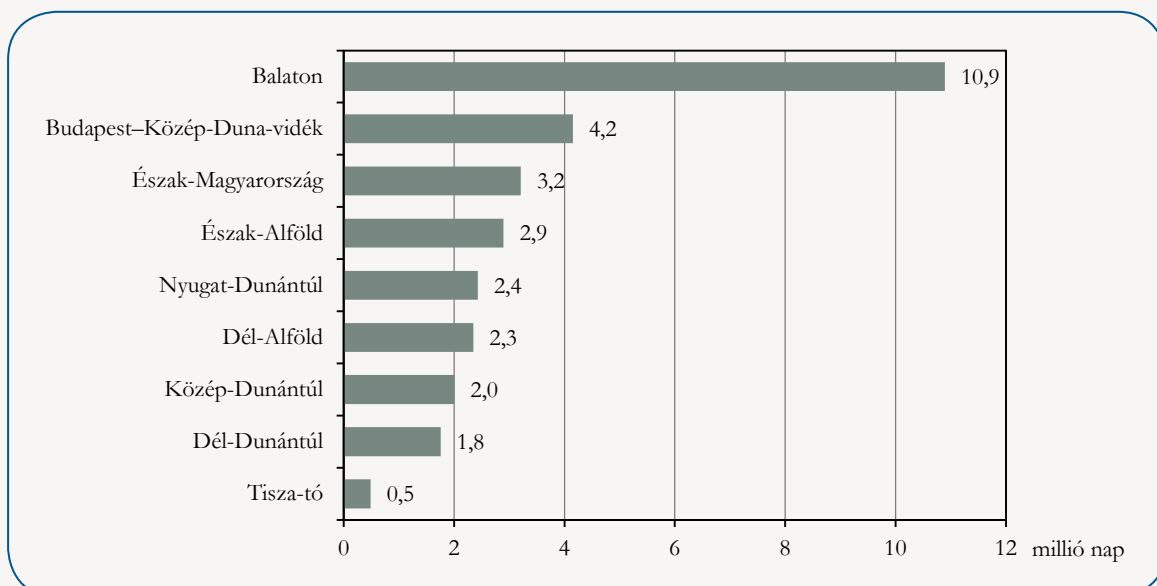

A négy- vagy annál több éjszakás utazásoknál a regionális különbségek sokkal jelentősebbek, mint a rövidebb, hétvégi típusú utazásoknál. A fővárosiak 29, a Dunántúlon élőknek 16–20, az Alföldön lakóknak 12%-a vett részt ilyen utazáson.

A turisztikai motiváció szoros kapcsolatban van a célrégióval, a Balatonnál töltött idő 83%-a a szórakozást, pihenést szolgálta, míg a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban jelentősebb (45%) az ismerős meglátogatása. A wellness-utak részaránya országosan 4,7% volt, de a Nyugat-Dunántúlon megközelítette a 10%-ot.

18. ábra

A négy- vagy annál több éjszakás utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2013

A lakóhely régiója, illetve célrégiók kapcsolatát vizsgálva megállapítható, hogy a Közép-Magyarországon lakók utazásra fordított ideje a Balatonnál több mint 5 millió nap, ami a régió belföldivendég-forgalmának a fele, a teljes többnapos belföldi turisztikai forgalomnak pedig a hatoda. Emellett Budapest–Közép-Duna-vidék turisztikai régió szerepét érdemes kiemelni a belföldi turizmusban, e két célrégió adta a teljes belföldivendég-forgalom felét. Az ország többi részére – ahogy a rövid utaknál is – elsősorban a régióon belüli utazások voltak a jellemzők.

Az egyes régiók többnapos belföldi utazásokból származó bevételei nem minden esetben állnak arányban az odaérkezők számával, mivel a turisták napi költsége jelentős területi eltérést mutat. Az összes turisztikai fogyasztás 31%-a realizálódott a Balatonnál, ezt követi Észak-Magyarország, míg Budapest–Közép-Duna-vidék – az alacsony napi költséssel járó utazások nagy száma miatt – a harmadik helyre szorult, de Nyugat-Dunántúlra is a magas költséssel járó utazások voltak jellemzőek.

2013-ban a több napra Magyarországra látogató **külföldiek** 40%-a legalább egy éjszakát Budapesten töltött. A fővárosba érkezők utazási célja nagyrészt városnézés, üzleti utazás, körutazás, rokon- és barátlátogatás. Számuk (4,2 millió) 7,5%-kal emelkedett a 2012. évhez viszonyítva. Főként a németek, az Egyesült Királyságból és az Egyesült Államokból érkezők száma kimagasló, az Európából érkezők aránya 74%. Minden harmadik látogató éjszakázott a Nyugat-Dunántúlon, 22%-uk német, 20%-uk osztrák volt, de jelentős a szlovák, a román és a cseh utazók száma is a régióban. A Balatonra érkezők száma – főként a német és osztrák utazószám-csökkenés következtében – nagymértékben visszaesett.

A külföldivendég-forgalom erős területi koncentrátságára utal, hogy a **kereskedelmi szálláshelyekben** eltöltött vendégéjszakák 58%-át a fővárosban és további 15%-át a Balatonnál regisztrálták. A balatoni üdülőkörzetben eltöltött külföldivendég-éjszakák száma 7,2%-kal nőtt, a Budapestre látogató külföldi turisták 6,0%-kal több vendégéjszakát töltöttek el 2012-höz képest. A külföldivendég-éjszakák száma a Tisza-tó és a Közép-Dunántúl kivételével minden idegenforgalmi régióban nőtt.

A Balatonon, ahol a belföldivendég-forgalom 27%-át regisztrálták a szálláshelyeken, 9,1%-kal emelkedett a vendégéjszakák száma. Jelentős forgalmat könyvelhettek el a Mátra és Bükk üdülőkörzetben is a szálláshelyek, ahol az országos belföldivendég-forgalom 11%-a realizálódott, és az eltöltött éjszakák száma 13%-kal nőtt 2012-höz képest.

A belföldivendég-éjszakák számát tekintve a három legnépszerűbb város Budapest, Hajdúszoboszló és Siófok volt, a külföldiek a legtöbb vendégéjszakát pedig Budapesten, Hévízen és Bükön töltötték el.

2. tábla

Magyarország legnépszerűbb városai a vendégéjszakák száma alapján, 2013

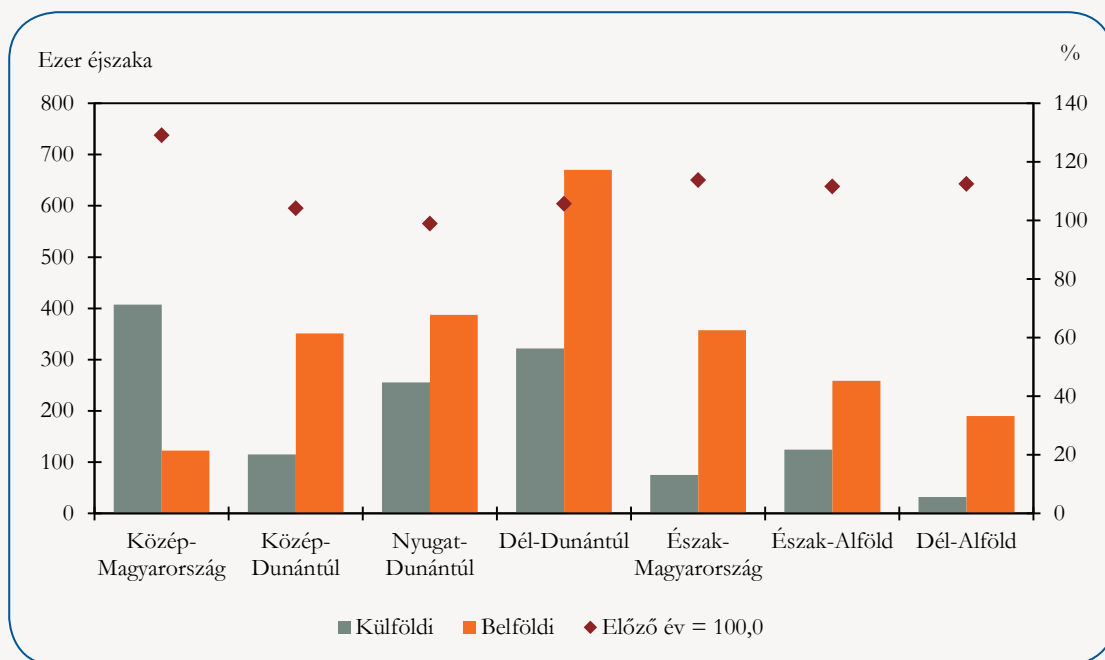
Külföldivendég-éjszakák szerint	Belföldivendég-éjszakák szerint
Budapest	Budapest
Hévíz	Hajdúszoboszló
Bük	Siófok
Sárvár	Hévíz
Hajdúszoboszló	Zalakaros
Balatonfüred	Gyula
Siófok	Bük
Győr	Balatonfüred
Eger	Sopron
Zalakaros	Eger

Az **egyéb üzleti célú (2009 előtt magán) szálláshelyek** vendégforgalmának 29, a vendégéjszakák 37%-át (1,4 millió vendégéjszakát) a Balaton üdülőkörzetben regisztrálták 2013-ban. A Balatonhoz érkező vendégek száma kismértékben csökkent ugyan, de az ott eltöltött vendégéjszakáké viszont emelkedett 2012-höz képest. Az egyéb szálláshelyeket igénybe vevők körében jelentősen megélnékült Budapest iránt

az érdeklődés, több mint 70%-kal nőtt az idelátogató egyéb szálláshelyet igénybe vevő külföldi vendégek száma, a belföldieké másfélszeresére nőtt. A vendégéjszakák számát tekintve nem volt ilyen nagy a növekedés (összességében 38%), ebből kifolyólag az átlagos tartózkodási idő csökkent. Arányait tekintve az előbbinél sokkal nagyobb mértékben, több mint kétszeresére nőtt a külföldi vendégek száma a Tisza-tónál, az általuk eltöltött éjszakák száma is csaknem megduplázódott. A legnagyobb, 30%-os vendégszámcsökkenés a Velencei-tó–Vértes üdülőkörzetben volt, a külföldi vendégek száma csaknem 70%-kal lett kevesebb. A belföldi és külföldi vendégéjszakák együttes száma is itt csökkent leginkább, majdnem 40%-kal. A belföldi vendégek körében a Balaton mellett a Mátra–Bükk üdülőkörzet a legnépszerűbb, ahol 11%-kal nőtt a belföldiek és 23%-kal a külföldiek által eltöltött idő. Sopron–Kőszeghegyalján ugyanannyival több vendégéjszakát töltöttek el külföldiek, mint amennyivel kevesebbet a belföldi vendégek, így összességében ebben az üdülőkörzetben eltöltött idő nem változott 2012-höz képest. A vendégek száma viszont 10%-kal emelkedett, ami a 31%-os külföldi vendégszám-növekedés és a 3%-os belföldi vendégszám-csökkenés eredménye. A Dunakanyar településein hiába nőtt nagy arányban a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma, kisebb mértékű belföldi vendég- és vendégéjszaka-csökkenés is elegendő volt ahhoz, hogy összességben csökkenjen az ebbe a térségbe látogatók és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma. A régiók közül a legtöbb vendégéjszakát a Dél- és a Nyugat-Dunántúlon töltötték. 2013-ban a Nyugat-Dunántúl kivételével mindegyik régióban nőtt a vendégéjszakák száma.

19. ábra

Az egyéb szálláshelyeken töltött vendégéjszakák száma és változása, 2013

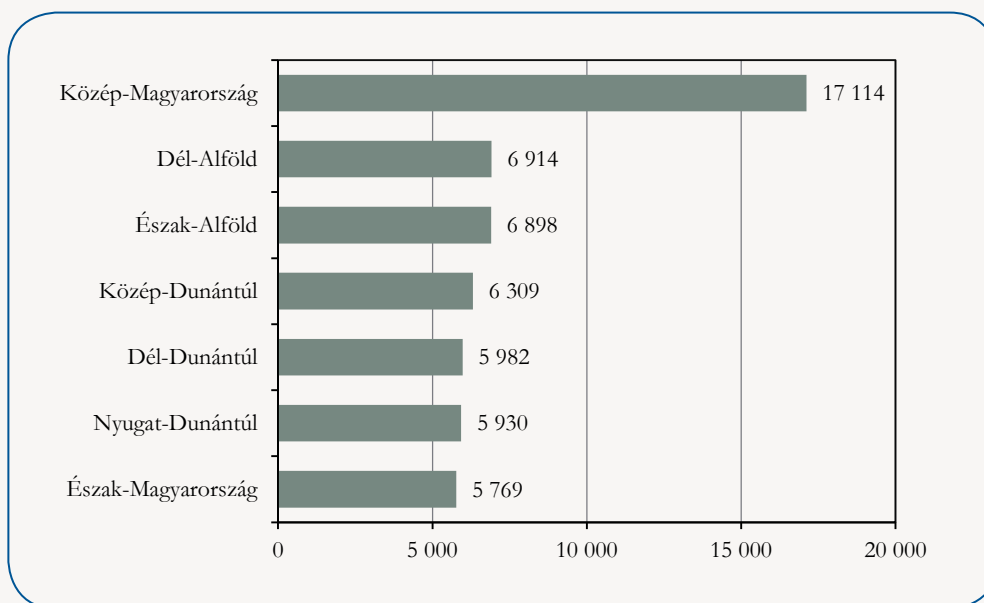

Az egyéb szálláshelyi teljesítmények mintegy tizedét képviselő falusi szállásadás területén a kínálat csökkenése mellett a vendégek száma stagnált; akik viszont kevesebb éjszakát töltöttek ezeken a szálláshelyeken. A vendégéjszakák száma a déli régiók kivételével mindenhol csökkent.

A vendéglátóhelyek **régiók** szerinti megoszlása az előző év végi állapothoz hasonlóan alakult. Az egységek 31%-a Közép-Magyarországon, 36%-a az Alföldön és Észak-Magyarországon, egyharmada a Dunántúlon üzemelt.

20. ábra

A vendéglátóhelyek száma régiónként, 2013. december

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

Adatok:

stADAT-táblák (3.2. Gazdasági szervezetek 4.5. Turizmus, vendéglátás; 4.6. Szállítás, közlekedés);
Tájékoztatósi adatbázis: 4. Gazdaság, 43. Termékek, tevékenységek, 436. Idegenforgalom.

Kiadványaink letölthetőek:

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789